

Lisede Öğrenim Gören Ergenlerin Bağlanma Stillерinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Araştırma Makalesi / Research Article

 İsmail Berat UZUN, Kapadokya Üniversitesi
 Özden KUŞÇU, Selçuk Üniversitesi Üniversitesi
 Ahmet UĞUR, Milli Eğitim Bakanlığı

Öz

Bu araştırmanın amacı lisede öğrenim gören ergenlerin bağlanma stillerine ait puanlarının kardeş sahibi olma durumuna göre değişimini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 öğretim yılında Konya ili Selçuklu ilçesi, Adil Karaağaç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Selçuklu Öztekinler Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Bosna Hersek Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde bulunan 14-18 yaş aralığındaki yansız olarak seçilmiş 276 birey oluşturmaktadır. Öğrencilerin bağlanma stillerini belirlemek amacıyla 3 boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın alt denencelerini test etmek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan katılımcı bilgi formu uygulanmıştır. Verilerin analizinde One-Way ANOVA, Khruskal Wallis H ve bağımsız örneklem için t testi kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları incelendiğinde yalnızca kaçınan bağlanma alt boyutunun kardeş sahibi olma durumuna ve kardeş sayısına göre farklılaştığı ve kardeş sahibi olmayanların kaçınan bağlanma puanlarının kardeş sahibi olan bireylerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bağlanma stillerine ait puanlar kardeş cinsiyetine göre farklılaşırken, anne ve babanın birlikte yaşama durumuna göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Bağlanma Stilleri,
Kardeş,
Kaçınan Bağlanma,
Güvenli Bağlanma.

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 21.04.2021
Kabul Tarihi: 11.05.2021
E-Yayın Tarihi:
25.06.2021

Examining the Attachment Styles of Adolescents' in High School According to Some Variables

Abstract

The aim of this study is to examine the change in the scores of attachment styles of adolescents in high school according to the status of having siblings. The study group of the research consists of 276 randomly selected individuals between the ages of 14-18 in Selçuklu district of Konya province, Adil Karaağaç Vocational and Technical Anatolian High School, Selçuklu Öztekinler Vocational and Technical Anatolian High School and Bosnia and Herzegovina Anatolian Imam Hatip High School in the 2020-2021 academic year. Attachment Styles Scale with 3 sub-dimensions was used to determine the attachment styles of the students. In order to test the sub-assumptions of the research, the participant information form prepared by the researchers was applied. One-Way ANOVA, Khruskal Wallis H and independent samples t test were used to analyze the data. When the findings of the study were examined, it was concluded that the avoidant attachment sub-dimension differed according to the status of having siblings and the number of siblings. In addition, it was observed that those who did not have siblings had higher avoiding attachment scores than those who had siblings. While the scores of attachment styles differ according to sibling gender, it was concluded that they did not change according to the parents' living together.

Keywords

Attachment styles,
Sibling,
Avoided attachment,
Secure attachment.

Article Info

Received: 04.21.2021
Accepted: 05.11.2021
Online Published:
06.25.2021

Giriş

Bağlanma kavramı literatürde ilk olarak Bowlby'nin (1944) Londra'da bir çocuk kliniğindeki uyum problemi gösteren çocuklar üzerinde yaptığı araştırmalar neticesinde meydana çıkmıştır (Erzen, 2016). Bowlby (1973) bağlanmayı kişinin kendisi için önem taşıyan bireylere karşı oluşturduğu etkisi güçlü duygusal bağlar şeklinde tanımlamaktadır.

Bowlby (1958) ve Ainsworth (1989) yapmış oldukları çalışmalarda bağlanma stiline üç temelden oluştuğunu (güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınan bağlanma) savunmuşlardır. Bartholomew ve Horowitz (1991) ise bağlanma stiline dört temelden oluştuğunu (güvenli, korkulu, saplantılı, kayıtsız) savunmuştur. Güvenli bağlanan çocuklar, annenin yanından ayrılması ve yabancı endişesi hissetmesi gibi stres oluşabilecek durumlarla karşılaştığında, güven duygusunu diri tutabilir ve aktif davranışlarına devam edebilirler (Sümer ve Güngör, 1999). Kaygılı bağlanan çocuklar, bakımını üstlenen birey odadan ayrıldığında, bakım sağlayan kişinin tekrar geleceği konusunda tereddüt eden ve ayrıldığı andan itibaren güçlkle sakinleşen davranışlar sergilemektedirler. Bakımı üstlenenin tutarlı olmayan tepkiler göstermesi ve ayrılığı ceza ya da korkutma maksadıyla kullanması bu bağlanma şeklinin gelişmesinde etkili olmakla birlikte en az görülen bağlanma stildir (Soysal vd., 2005). Korkulu kaçınmacı bağlanma stiline ise, ailesi tarafından yeterince ilgi ve bakım gösterilmeyen bireylerde rastlanır. Bu bireylerin öz sevgi düzeyleri düşüktür. Bunun yanı sıra başkalarının yardım ve ilgilerini de güvenilmez olarak değerlendirirler (Bartholomew, Henderson ve Dutton, 2001).

Bowlby'e (1973, 1979) göre bağlanma doğumdan başlayarak hayat boyu devam eden geniş bir süreci kapsamaktadır. Bağlanmanın temelini kişinin birtakım gereksinimlerinin yeterli düzeyde karşılanması oluşturur ve bu nedenle bağlanma yalnızca bebeklik ve çocukluk dönemiyle sınırlı bir durum değildir. Yetişkin bireylerin de karşılanması gerekli olan belirli ihtiyaçları bulunmaktadır. Bağlanma konusu ile ilgili yapılan araştırmalar uzun yıllar boyunca yaşamın ilk dönemlerini kapsayan sınırlı bir çerçevede tutulmuştur. Fakat son senelerde, Bowlby ve Ainsworth'un bağlanma stilleri yetişkinlik çağı için de incelenmeye değer bulunmuştur. Bağlanma bebeklik döneminde tek yönlü olarak gerçekleşirken yetişkinlik döneminde çeşitli farklılıklar vardır. İnsanlar yapıları itibarıyla kendilerinin güvende olduğu hissetmeyi arzu ederler ve bu sebeple kendileri için arkadaşlara ve eşe gereksinim duyarlar. Bu gereksinim sonucunda bireyler aynı zamanda birer bağlanma nesnesi durumundadır. Bu nedenle bağlanma durumu tek taraflı bir olgu olmaktan çıkmaktadır. Bununla birlikte yetişkin bireylerin kendisi için bağlanma nesnesi olacak figürleri belirlerken yaşamın ilk yıllarındaki deneyimleri bağlanma stilleri üzerinde etkili olabilmektedir (Raja, 1991; Hazan ve Shaver, 1994).

Gezer (2001) gençlerin bağlanma stilleri ile aile yapıları arasındaki ilişki durumunu incelediği araştırmada, aile içerisinde uyum düzeyi yüksek olarak yetişen ergenlerde bağlanma örüntüsünün güvenli bir şekilde geliştiği sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanı sıra alanyazındaki çeşitli araştırmalar, güvenli bağlanma stiline sahip üniversite öğrencilerinin uyum düzeylerinin daha yüksek seviyede olduğunu, bireyin kendisine ve de başkalarına merhamet etmesi hususunda hevesli tutum sergilediklerini, canlılara yardım etmekte gönüllü

olduklarını ve genel öfke seviyelerinin daha az olduğunu ortaya koymuştur (Akhunlar, 2010; Hazan ve Shaver, 1987; Feeney, 2001; Ayyıldız ve Elkin, 2016).

Gezer (2001) gençlerin bağlanma stilleri ve aile yapıları arasındaki ilişki durumunu incelediği araştırmada, uyum düzeyi düşük ailelerde yetişen ergenlerin saplantılı, korkulu ve kayıtsız bağlanma örüntüsüne sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte literatürdeki bazı araştırma bulgularında güvenli olmayan bağlanma stillerine (kaygılı/kararsız, kaçınan) sahip bireylerin genel öfke düzeylerinin yüksek seviyede seyrettiği, yakın ilişkilerde deneyimledikleri negatif duyguları olumlu bir şekilde düzenlemekte başarı gösteremedikleri, daha uyumsuz ve daha depresif bir tutum sergiledikleri, kişilerarası ilişkilerde daha az doyuma sahip oldukları ve ilişki durumlarının daha az sürdüğü saptanırken, korkulu bağlanan bireylerin ise sosyal ilişkiye girmekten kaçınan, duygusal ilişki kurmakta zorlanan erişkinler olduğu ileri sürülmüştür (Ayyıldız ve Elkin, 2016; Consedine ve Magai, 2003; Shaver ve Brennan, 1992).

Bağlanma stilleri ile ilgili alanyazın incelendiğinde araştırmaların daha çok bebeklik ve çocukluk dönemine yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra lise öğrencilerinin ve yetişkinlerin bağlanma stillerini inceleyen araştırmalar da mevcuttur. Bu çalışmaların birçoğunda bağlanma stilleri bazı psikolojik değişkenler ile birlikte incelenmiştir. Türkiye, genç nüfusa sahip bir ülke olduğu için lisede öğrenim gören öğrenci sayısı oldukça yüksektir. Ortaöğretim, bireyin sosyal, akademik ve mesleki gelişimi bakımından oldukça önem arz etmektedir. Bu nedenle lise öğrencilerinde bağlanma stillerini çeşitli açılardan inceleyecek daha çok araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araştırmada lise öğrencilerinde bağlanma stillerinin (güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınan) çeşitli değişkenlere göre farklılaşma olup olmadığını tespit etmek amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara yanıt aranacaktır;

- Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri anne-babanın birlikte yaşayıp yaşamama durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri kardeş sahibi olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri kardeş cinsiyet durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri kardeş sayısına göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Yürütülen araştırmada betimsel araştırma yöntemiyle lise öğrencilerinin bağlanma stillerine ait puanları, kardeş sahibi olma durumları, kardeşlerinin cinsiyetleri ve ebeveynlerinin birlikte yaşama durumları incelenmiştir. Araştırmada genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 öğretim yılında Konya ili Selçuklu ilçesi, Adil Karaağaç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Selçuklu Öztekinler Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Bosna Hersek Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde öğrenim gören 14-18 yaş aralığındaki yansız olarak seçilmiş 276 birey oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği

Ölçek, Erzen (2016) tarafından bireylerin bağlanma stillerini ortaya koymak amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı-kararsız bağlanma olmak üzere toplam üç alt boyutu vardır aynı zamanda 5'li likert bir ölçek olup 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geliştirilme aşamasında yaşları 12-25 arasında değişen 460 öğrenciden veri toplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini ortaya koymak amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır ve maddelerin toplam korelasyon katsayıları .49 ve .75 arasında değişmektedir. Yapılan güvenilirlik analizinde iç tutarlılık katsayısı güvenli bağlanma alt boyutunda .69, kaçınan bağlanma .80, kaygılı-kararsız bağlanma .71 olduğu görülmüştür. Bu araştırma için yapılan güvenilirlik analizinde iç tutarlılık katsayısı güvenli bağlanma alt boyutunda .57, kaçınan bağlanma .73, kaygılı-kararsız bağlanma .63 çıkmıştır.

Katılımcı Bilgi Formu

Araştırmanın denencelerini test etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan katılımcı bilgi formunda ebeveynlerin birlikte yaşama durumu, kardeş sahibi olma durumu, sahip oldukları kardeş sayısı ve kardeş cinsiyetine ilişkin bilgiler alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama sürecine başlamadan önce araştırmacılar tarafından 25.02.2021 tarihinde Kapadokya Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'na başvuru yapılmıştır. 08.03.2021 tarihinde toplanan ilgili kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile araştırmanın yapılmasında etik ve bilimsel açıdan sakınca bulunmadığına karar vermiştir. Daha sonraki aşamada araştırmada kullanılan Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği ve Katılımcı Bilgi Formu araştırmacılar tarafından her bireye bireysel olarak uygulanarak veriler toplanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin SPSS'22 paket programında yapılan normallik analizinde merkezi eğilim ölçüleri, kolmogrov smirnov katsayısı, çarpıklık ve basıklık katsayıları ile dağılımın histogramı incelenmiş ve çoklu bir bakış açısıyla normalliğe karar verilmiştir. Normallik analizi sonucunda one way anova testi, kruskal wallis h testi ve bağımsız gruplar için t testi kullanılmıştır.

Bulgular

Lise öğrencilerinin bağlanma alt boyutlarına ait puanlarının kardeş sahibi olma durumuna göre değişimini incelemek amacıyla bağımsız gruplar için t testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda kaçınan bağlanma alt boyutunun kardeş sahibi olma durumuna göre farklılaştığı belirlenmiştir, $T=3,070$; $p=,002$. Buna göre kardeş sahibi olan bireylerin kaçınan bağlanma alt boyutu puan ortalaması ($\bar{x}=18,04$) kardeş sahibi olmayan bireylerden ($\bar{x}=20,59$) daha düşüktür. Bunun yansısı güvenli bağlanma alt boyutu ($t=,742$; $p=,459$) ile kaygılı kararsız alt boyutu ($t=,742$; $p=,423$) kardeş sahibi olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Analize ilişkin istatistikler tablo 1'de verilmiştir.

Lise öğrencilerinin bağlanma alt boyutlarına ait puanlarının anne ve babanın birlikte yaşama durumuna göre değişimini incelemek amacıyla bağımsız gruplar için t testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda güvenli bağlanma ($t=1.153$; $p=.256$), kaçınan bağlanma($t=-.209$; $p=.834$) ve kaygılı kararsız

bağlanma($t=.843$; $p=.400$) alt boyutlarına ilişkin puanların, anne ve babanın birlikte yaşama durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Analize ilişkin bulgular tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 1. Bağlanma alt boyutlarının kardeş sahibi olma durumuna göre değişiminin incelenmesine ilişkin T testi sonuçları

Bağlanma Alt Boyutları	Kardeşiniz Var mı?	N	Ortalama	T	p
Güvenli Bağlanma	Var	213	18,01	0,742	.459
	Yok	63	17,59		
Kaçınan Bağlanma	Var	213	18,04	-3,070	.002
	Yok	63	20,59		
Kaygılı Kararsız Bağlanma	Var	213	18,79	-0,802	.423
	Yok	63	18,35		

$p \leq .05$

Tablo 2. Bağlanma alt boyutlarının anne baba birlikte yaşama durumuna göre değişimine ilişkin t testi

Bağlanma Alt Boyutları	Anne-Baba Birlikteliği	N	Ortalama	Std. Sapma	T	p
Güvenli Bağlanma	Birlikte	243	18,02	3,82	1,153	.256
	Ayrı	32	16,94	5,15		
Kaçınan Bağlanma	Birlikte	243	18,58	5,72	-.209	.834
	Ayrı	32	18,81	7,13		
Kaygılı Kararsız Bağlanma	Birlikte	243	17,99	4,80	.843	.400
	Ayrı	32	17,21	5,40		
Toplam		275				

$p \leq .05$

Lise öğrencilerinin bağlanma alt boyutlarına ilişkin puanların kardeş cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla one way anova testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda güvenli bağlanma alt boyutu kardeş cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılaşmıştır, $F(3,272)=4,059$; $p=.008$. Buna göre güvenli bağlanma düzeyi en çok olan kişiler sadece kız kardeşe sahip olanlar ($\bar{x}=19,33$) iken, en düşük olan kişiler de hem kız hem erkek kardeşe sahip olanlar ($\bar{x}=17,12$) olmuştur. Kaçınan bağlanma alt türü de kardeş cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılaşmıştır, $F(3,272)=3608$; $p=.014$. Buna göre en yüksek kaçınan bağlanma puanları kardeşe sahip olmayan kişiler ($\bar{x}=20,70$) iken, en düşük kaçınan bağlanma puanı kız kardeşe sahip olan bireylere ($\bar{x}=17,84$) aittir. Kaygılı kararsız bağlanma alt boyutunda farklılaşma görülmemiştir, $F(3,272)=,372$; $p=.788$. Analizlere ilişkin istatistikler tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Bağlanma alt boyutlarının kardeş cinsiyetine göre değişimine ilişkin t testi sonuçlar

Bağlanma Alt Boyutları	Kardeş Cinsiyeti	N	Ortalama	F	p	Tukey
Güvenli Bağlanma	Kız	55	19,33	4,059	.008*	*kız ve kız-erkek
	Erkek	55	18,33			
	Kız-Erkek	102	17,12			
	Yok	64	17,63			
	Toplam	276	17,92			
Kaçınan Bağlanma	Kız	55	17,84	3,606	.014*	*kız ve yok *kız-erkek ve yok
	Erkek	55	18,11			
	Kız-Erkek	102	18,00			
	Yok	64	20,70			
	Toplam	276	18,62			
Kaygılı Kararsız Bağlanma	Kız	55	18,22	0,351	.788	-
	Erkek	55	17,60			
	Kız-Erkek	102	17,69			
	Yok	64	18,30			
	Toplam	276	17,92			

$p \leq .05$

Lise öğrencilerinin bağlanma alt boyutlarına ilişkin puanlarının kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşma durumunu incelemek amacıyla Khruskal Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda güvenli bağlanma alt boyutu kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmıştır, $H(5)=16,226$; $p=,006$. Buna göre en yüksek güvenli bağlanma sıra ortalaması bir kardeşe sahip olanlarda ($\bar{x}=173,12$) iken en düşük güvenli bağlanma sıra ortalaması iki kardeşe sahip olanlardır ($\bar{x}=123,87$). Ayrıca kaçınan bağlanma alt boyutu da kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmıştır, $H(5)=11,322$; $p=,045$. Buna göre en yüksek kaçınan bağlanma puanı olan grup kardeşi olmayanlar iken ($\bar{x}=166=45$), en düşük kaçınan bağlanma sıra ortalamasına sahip grup ise üç kardeşe sahip olanlar olmuştur ($\bar{x}=122,75$). Kaygılı kararsız bağlanma sıra ortalamaları ise kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır, $H(5)=5,283$; $p=,382$. Gruplar kendi arasında karşılaştırıldığında güvenli bağlanma alt boyutunda bir kardeşi olanlar ile kardeşi olmayan, iki kardeşi olan ve üç kardeşi olanlarla arasında fark görülmüştür. Kaçınan bağlanma alt boyutunda gözlemlenen anlamlı fark gruplar arasında değerlendirildiğinde kardeşi olmayanlar ile dört kardeşi olanlar, beş ve üstü kardeşi olanlar arasında fark vardır. Analize ilişkin istatistikler tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Bağlanma alt boyutlarının kardeş sayısına göre farklılaşma durumuna ilişkin Khruskal Wallis H testi sonuçları

Bağlanma alt boyutları	Kardeş sayısı	N	Sıra ortalaması	X ²	p	Grupların Karşılaştırılması
Güvenli bağlanma	1	42	173,12	16,226	,006*	*1 ve yok
	2	75	123,87			*1 ve 2
	3	46	124,90			*1 ve 3
	4	31	151,89			
	5 ve üstü	19	166,55			
	Yok	63	127,72			
	Toplam	276				
Kaçınan bağlanma	1	42	137,80	11,322	,045*	*yok ve 5 ve üstü
	2	75	134,53			*yok ve 4
	3	46	122,75			
	4	31	124,84			
	5 ve üstü	19	123,45			
	Yok	63	166,45			
	Toplam	276				
Kaygılı kararsız bağlanma	1	42	149,23	5,283	,382	
	2	75	143,34			
	3	46	128,90			
	4	31	114,37			
	5 ve üstü	19	132,26			
	Yok	63	146,35			
	Toplam	276				

$p \leq .05$

Tartışma

Lise öğrencilerinin bağlanma alt boyutlarına ait puanlarının ebeveynlerinin birlikte olma durumuna göre değişimi incelendiğinde hiçbir alt boyutta anlamlı düzeyde fark görülmemiştir. Literatürde yapılmış ve bu bulguyu destekleyen sonuçlara ulaşmak mümkündür (Kaya, 2015). Bağlanma stillerinin erken çocukluk döneminde büyük oranda şekillenmesi ve çocukların ebeveynlerinin o dönemde evliliklerine devam ediyor olması bu durumda etkili olmuş olabilir. Ayrıca çocuğun ebeveynleri çocuk küçük yaşta boşansa da bireylerin o boşluğu büyük anne-babalarıyla veya başka üçüncü kişilerle doldurma ihtimalleri vardır

(Wallerstein ve Lewis, 2004). Böylelikle bağlanma stillerinin ebeveynlerin birliktelik durumuna göre değişmemesi anlaşılabilir bir durum olarak görülebilir.

Lise öğrencilerinden en az bir kardeşi olanlar ile kardeş sahibi olmayanların bağlanma stillerinden aldıkları puanlar incelenmiştir. Güvenli bağlanma ile kaygılı kararsız bağlanma alt boyutlarında anlamlı farklar görülmezken kardeşi olmayanlar kaçınan bağlanma alt testinden kardeşi olanlara göre daha yüksek puan almışlardır. Kaçınan bağlanma stiline özellikleri düşünüldüğünde kardeşi olanların ebeveyn ilgisini kardeşiyle bölüşeceğinden kaçınan bağlanma alt boyutunun daha yüksek çıkması beklenilebilirdi ancak kurulan olumlu ve yapıcı kardeş ilişkileri kaçınan bağlanma puanlarının daha düşük olmasını sağlamış olabilir. Ayrıca kardeş sayısına göre bağlanma stilleri de incelenmiştir ve güvenli bağlanma ile kaçınan bağlanma puanları kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmıştır. Literatürde karşılaşılan diğer araştırmalarla bu sonuç farklılık göstermektedir (Onur, 2006; Yazıcıoğlu, 2011; Tanış, 2014). Söz konusu araştırmalarda bağlanma stillerinin kardeş sayısına göre değişmediği bulgularına ulaşılmışken bu araştırmada bazı alt boyutlarda farklılık görülmüştür. Farklılık görülse de bu farklılık kardeş sayısına göre doğrusal bir şekilde artmamakta ve azalmamaktadır. Bu yüzden kardeş sayısı arttığında veya azaldığında bağlanma stillerinin değiştiğini söylemek mümkün değildir.

Bağlanma stillerinin kardeş cinsiyetine göre değişimi incelendiğinde güvenli ve kaçınan bağlanmada anlamlı farklılık görülmüştür. Yalnızca kız kardeşi olanların güvenli bağlanma puanları diğer kategorilerden yüksek çıkmış ve çoklu karşılaştırma testinin ardından hem kız hem erkek kardeşi olanlardan anlamlı ölçüde farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca kaçınan bağlanma alt testinde kız kardeşi olanların kaçınan bağlanma puanları kardeşi olmayanlara göre anlamlı ölçüde düşük olduğu görülmüştür. Bu sonuç değerlendirildiğinde kız kardeş sahibi olan bireylerin olumlu bağlanma örüntülerine sahip olduğu söylenebilir ancak literatürde bu değişkenler arasında bir incelemeye rastlanmadığından bu sonuçların daha farklı araştırmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

Lise öğrencilerinin bağlanma alt boyutlarına ilişkin puanlarının sahip oldukları kardeş sayılarına göre değişimi incelendiğinde güvenli ve kaçınan bağlanma stillerinde anlamlı fark görülürken kaygılı kararsız bağlanma stiline fark görülmemiştir. Güvenli bağlanma stiline kardeşi olmayan öğrencilerin puanları nispeten bir, dört ile beş ve üzeri kardeşi olanlardan daha düşükken, iki ve üç kardeşi olanlara yakın çıkmıştır. Her ne kadar anlamlı fark görülse de bu artışın doğrusal bir şekilde olmaması yorum yapmayı güçlendirmektedir. Bu nedenle farklı araştırmalarla bu sonucu desteklemekte fayda görülmektedir. Ancak kaçınan bağlanma stiline ilişkin sonuçlar biraz daha farklıdır. Lise öğrencilerinin kaçınan bağlanma stili puanları kardeş sayısına göre anlamlı oranda farklılaşmıştır. Aynı zamanda kaçınan bağlanmaya ilişkin kardeş sayısı arttıkça puanların düştüğü gözlenmiştir. En yüksek kaçınan bağlanma puanı kardeşi olmayanlara aitken, üç, dört, beş ve üzeri sayıda kardeşi olanların kaçınan bağlanma puanları daha düşüktür. Onur (2006) bağlanma stillerinin kardeş sayısına göre değişimini incelemiş ve hiçbir alt boyutta anlamlı fark bulamamıştır ve bu çalışmanın sonuçları ile farklılık göstermektedir.

Sonuç

Lise öğrencilerinin bağlanma stillerine ilişkin puanları kardeş sahibi olma durumuna göre incelendiğinde güvenli bağlanma ile kaygılı kararsız bağlanma stillerinde anlamlı fark görülmez iken, kaçınan bağlanma stilinde kardeşi olmayanların daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Bu öğrencilerin bağlanma stillerine ait puanlarının ebeveynlerinin birlikte yaşama durumuna göre değişimi incelendiğinde ise bağlanmanın hiçbir alt boyutunda anlamlı bir fark görülmemiştir.

Lise öğrencilerinin bağlanma stillerine ait puanlar, sahip oldukları kardeşlerinin cinsiyetine göre değişimi incelendiğinde güvenli ve kaçınan bağlanma stillerinde fark görülürken yalnızca kaygılı kararsız bağlanma stilinde fark görülmemiştir. Güvenli ve kaçınan bağlanma stillerinde görülen farkın bağımsız değişkenin hangi boyutundan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tukey testi yapıldığında güvenli bağlanmada kız kardeşi olanlar ile hem kız hem erkek kardeşi olan öğrencilerin güvenli bağlanma puanlarında yalnızca kız kardeşi olanlar lehine fark görülmüştür. Kaçınan bağlanma stilinde ise kardeşi olmayanları kaçınan bağlanma stili puanları hem kız hem erkek kardeşi olanlarla yalnızca kız kardeşi olanlardan yüksek çıkmıştır.

Bağlanma stillerinin kardeş sayısına göre değişimi incelendiğinde güvenli ve kaçınan bağlanma stillerinde fark görülürken kaygılı kararsız bağlanma stili puanları bağlanma stiline göre değişmemiştir. Güvenli bağlanmada bir, dört, beş ve üzeri kardeşi olanların bir, iki, üç kardeşi olanların bağlanma puanlarından yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Kaçınan bağlanmada ise kardeşi olmayanlar ile bir ve iki kardeşi olanların kaçınan bağlanma puanları, üç, dört, beş ve üzeri kardeşi olanlara göre daha yüksek çıkmıştır.

Sınırlılıklar

- Araştırma bulguları lise öğrencileri üzerinden elde edilmiştir. Farklı gruplara genellenemez.
- Araştırma sonuçları kullanılan ölçeğin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

Öneriler

- Bağlanma stilleri değişkeninin bağımlı değişken olarak ele alındığı ve her bireyin diğer bağlanma stillerine ilişkin puanların da değerlendirildiği çalışmalar artırılabilir.
- Çocukların bağlanma stilleri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişki incelenebilir.

Atıf için (How to cite)

Uzun, İB., Kuşçu, Ö. ve Uğur, A. (2021). Liselerde Öğrenim Gören Ergenlerin Bağlanma Stillerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 4(7), 24-33.

Kaynakça

- Ainsworth, M. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44(4), 709.
- Akhunlar, M. N. (2010). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile uyum süreçleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Ayyıldız, E., Elkin, N. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 51-68. DOI: 10.17336/igusbd.76761.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226–244.
- Bartholomew, K., Henderson, A., & Dutton, D. (2001). In secure attachment and abusive intimate relationships. *Adult attachment and couple psychotherapy*, 43-61.
- Bowlby, J. (1944). Forty-four juvenile thieves: Their character and home-life. *International Journal of Psychoanalysis*, 25, 19–52.
- Bowlby, J. (1958). The nature of the child's tie to his mother. *The International journal of psychoanalysis*, 39, 350.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss* (Vol. II. Separation, anxiety and danger). New York, NY: Basic Books.
- Bowlby, J. (1979). *The making and breaking of affectional bonds*. London: Tavistock.
- Consedine, N. S. ve Magai, C. (2003). Attachment and emotion experience in later life: The view from emotions theory. *Attachment and Human Development*, 5(2), 165-187.
- Erzen, E. (2016). Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 01-21. DOI: 10.17679/iuefd.17323631.
- Feeney, J. A., ve Hohaus, L. (2001). Attachment and spousal care giving. *Personal Relationships*, 8(1), 21-39.
- Gezer, Z. Ü. (2001). The relationship between attachment styles of adolescents and their family environments. (Yüksek Lisans Tezi), *Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Hazan, C., ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*, 52(3), 511.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 1-22.
- Kaya, M. (2015). *Ortaöğretime Geçiş Sistemi Ortak Sınanlarına Girecek Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri İle Sınan Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Onur, N. (2006). *Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Raja, N. (1991). *Perceived attachments to parents and peers well-being in adolescence*, New York: Youth Adoles
- Shaver, P. R., & Brennan, K. A. (1992). Attachment styles and the “big five” personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18, 536–545.
- Soysal, Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. ve Şenol, Ş. (2005). Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış. *Klinik Psikiyatri*. 8, 88-99.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stillerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirilmesi ve kültürler arası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14 (43), 71-106.
- Tanış, İ. Z. (2014). *Yetişkinlerde bağlanma stilleri ve öfke tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Wallerstein, J.S, ve Lewis, J.M. (2004). The unexpected legacy of divorce: report of a 25 year study. *Psychoanalytic Psychol.* 21,353-370.

Yazıcıoğlu, G. (2011). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişki: ODTÜ örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.